

Wyrok z dnia 21 października 1998 r.

II UKN 265/98

Należność z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne pracowników obejmuje także dodatkową opłatę oraz odsetki za zwłokę. Należności te ulegają pięcioletniemu przedawnieniu, licząc od dnia wymagalności składki (art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie: SA Beata Gudowska, SN Stefania Szymańska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 21 października 1998 r. sprawy z wniosku Władysława Ś. „Ś.-I.” Zakład Przetwórstwa Żywności w R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o ustalenie obowiązku ubezpieczenia i wymiar składek, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z dnia 12 grudnia 1997 r. [...]

1. z m i e n i ł zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie z dnia 8 października 1995 r. [...] w części dotyczącej obowiązku opłacania składek z tytułu ubezpieczenia pracowniczego za Ryszarda P. w okresach 2 stycznia do 28 lutego 1992 r., 2 marca 1992 r. do 31 sierpnia 1993 r., 1 września do 28 września 1993 r.

2. dalej idącą kasację oddalił;

3. koszty postępowania kasacyjnego między stronami wzajemnie zniósł.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 8 października 1996 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w K. z dnia 20 marca 1995 r. zobowiązującą wnioskodawcę Wła-

dysława Ś. do zapłaty składek z tytułu ubezpieczenia społecznego za 35 pracowników w łącznej kwocie, obejmującej także odsetki oraz opłatę dodatkową, 115.046,40 zł i ustalił, że właściciel Zakładu Przetwórstwa Żywnościowego „Ś.I.” w R., nie miał obowiązku uiszczenia składki na ubezpieczenie społeczne za zatrudnione osoby, skoro było to zatrudnienie na podstawie umowy o dzieło. Sąd ustalił, że osoby te były zobowiązane do wykonywania oznaczonej ilości rzeczy za wynagrodzeniem według ilości, jakości i rodzaju pracy, podlegając ograniczeniom co do czasu, miejsca i sposobu wykonywania powierzonych czynności. Z dowodów zebranych w sprawie (zeznania świadków) oraz ustaleń w sprawie [...] wynika - zdaniem Sądu Wojewódzkiego - że osoby zatrudnione w sposób wyżej wskazany, nie obowiązywała dyscyplina pracy, nie podpisywały listy obecności i nie były rozliczane z czasu pracy, co świadczy o tym, że nie były one pracownikami w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy.

Rozpoznając apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Sąd Apelacyjny w Gdańsku zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie (wyrok z dnia 12 grudnia 1997 r. [...]), analizując cechy wyróżniające umowy o dzieło i umowy o pracę stwierdził, że umowy łączące strony - pracodawcę i pracowników - miały charakter umów o pracę. Według Sądu, nazewa umów i ich postanowienia wskazują, że były to umowy o pracę, a zabieg pracodawcy stanowi „wyrazistą próbę manipulowania instytucją prawa cywilnego jaką jest umowa o dzieło”. Należy zauważyć, że poprzedni wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9 stycznia 1997 r. w tej sprawie (zawierający identyczne rozstrzygnięcie i tożsame rozważania), został uchylony przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 11 września 1997 r. po stwierdzeniu nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 KPC) na skutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw. Sąd Apelacyjny bowiem, nie powiadomił (w sposób właściwy) pełnomocnika wnioskodawcy o terminie rozprawy apelacyjnej i rozpoznał apelację organu rentowego podczas jego nieobecności.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego został zaskarżony kasacją przez wnioskodawcę, który zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 22 KP, 627 w związku z art. 353 KC oraz art. 34 „ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych” przez przyjęcie, że strony związane były umową o pracę nie zaś umową o dzieło, a nadto „że przedawnienie składek na ubezpieczenie społeczne (...) regulowały przepisy ustawy o zobowiązaniach podatkowych” oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 238, 382 i 365 KPC, wniósł o jego uchylenie i przekazanie

sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania względnie o jego zmianę i oddalenie apelacji organu rentowego.

Zdaniem skarżącego, Sąd Apelacyjny ponownie błędnie ocenił zebrane w sprawie dowody i z naruszeniem wskazanych przepisów prawa materialnego stwierdził, że wnioskodawca - zakład pracy - zatrudniał pracowników na podstawie umów o pracę, gdy tymczasem był to stosunek prawa cywilnego - umowy o dzieło. Błędnie także Sąd nie uwzględnił zarzutu przedawnienia roszczeń ZUS o zapłatę odsetek od składek na ubezpieczenie społeczne, przyjmując, że jest to przedawnienie z ustawy o zobowiązaniach podatkowych, gdy tymczasem roszczenia te „podlegają przedawnieniu na zasadach świadczeń okresowych, tj. po upływie trzech lat”.

Decyzja ZUS w części dotyczącej składki i odsetek w stosunku do Ryszarda P. jest nadto sprzeczna z wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Koszalinie z dnia 29 czerwca 1997 r. [...] - co pominął Sąd Apelacyjny. W wyroku tym oddalono powództwo R.P. o wydanie świadectwa pracy oraz inne roszczenia ze stosunku pracy, przyjmując odmiennie niż Sąd pierwszej instancji, że związany był on z pracodawcą umową o dzieło, a nie umową o pracę.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Nie jest wątpliwe, że wszystkie osoby zatrudnione w zakładzie pracy wnioskodawcy miały zawarte umowy nazwane „umową o dzieło”, w ramach których sortowały i kwalifikowały naturalne jelita zwierzęce w ilości 3000 sztuk. Czynności te miały charakter powtarzający się, wykonywane były pod kierunkiem pracodawcy (nadzór brygadzysty), w miejscu przez niego wskazanym. Pracodawca zapewniał środki pracy, odzież ochronną i gwarantował przerwę w pracy na posiłek. Zatrudnieni otrzymywali wynagrodzenie według ilości, jakości i rodzaju pracy wypłacane na podstawie listy płac raz w miesiącu, zobowiązując się do starannego działania. Wszystkie te cechy charakteryzują stosunek pracy (art. 22 KP) i zostały tak też ocenione przez Sąd Apelacyjny. Cywilnoprawna umowa o dzieło regulowana art. 627 i n. KC jest umową rezultatu o wyraźnych cechach, a zobowiązujący się do jej wykonania powinien dostarczyć „dzieło” - rzecz o indywidualnych cechach, wykonywaną w ten sam (indywidualny) sposób.

Sąd Najwyższy w pełni podziela rozważania Sądu Apelacyjnego, w których dokonano wyróżnienia cech charakteryzujących stosunek pracy i umowę o dzieło,

stwierdzając, że niezależnie od nazwania umów w rozpoznawanej sprawie, były one umowami o pracę, co rodziło obowiązek uiszczania przez pracodawcę składek ubezpieczeniowych na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.). Nieopłacenie składek w terminie na ubezpieczenie społeczne pracowników, powoduje obowiązek uiszczenia odsetek za zwłokę „na zasadach i w wysokości określonych przepisami o zobowiązaniach podatkowych” (art. 34 ustawy) i może spowodować obciążenie pracodawcy dodatkową opłatą „do wysokości 100% należnej kwoty składek” (art. 35 ust. 2). Należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, obejmują nie tylko składki, ale także dodatkową opłatę oraz odsetki za zwłokę, a należności te ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia wymagalności składki (art. 35 ust. 3 ustawy). Jest to analogiczny termin przedawnienia do przewidzianego w art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.). Tym samym odmienne twierdzenia kasacji, iż roszczenie o odsetki podlega przedawnieniu na bliżej nieokreślonych zasadach dotyczących świadczeń okresowych, „tj. po upływie trzech lat”, nie mogą być podzielone.

Nie można natomiast odmówić słuszności zarzutowi naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 365 i 366 KPC w części dotyczącej składek i odsetek należnych z tytułu zatrudnienia przez wnioskodawcę Ryszarda P. Zatrudnienie to, w świetle prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie z dnia 29 czerwca 1994 r. [...] było wykonywane - w bliżej wskazanych w punkcie 1 wyroku Sądu Najwyższego okresach - na podstawie umów o dzieło i niezależnie od trafności tego wyroku w świetle wyżej podanych uwag, jest on wiążący nie tylko dla stron i sądu, który go wydał, lecz także dla innych sądów i innych organów państwowych (art. 365 § 1 KPC). W tych więc warunkach należało uwzględnić kasację w odniesieniu do składek należnych z tytułu zatrudnienia R.P., zmieniając zaskarżony wyrok i oddalając w tej części apelację organu rentowego na podstawie art. 393¹⁵ KPC.

W pozostałej części oddalono kasację jako nieuzasadnioną po myśli art. 393¹² KPC. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w myśl art. 100 KPC (znosząc je między stronami wzajemnie) w związku z art. 393¹⁹ i 391 KPC.

=====